

Aleg. 149

Sprawozdanie

Komisji bankowej w przedmiocie organizacji włościańskiego kredytu
i zmian statutu Banku krajowego.

Wysoki Sejmie!

Sprawa uregulowania stosunków kredytu włościańskiego, od kilku lat poruszana przy sposobności dyskusji o działalności Banku krajowego, postąpiła w roku ubiegłym o tyle naprzód, że Wysoki Sejm powziął zasadnicze uchwały, obejmujące program działania tak Wydziału jak Banku krajowego na tem polu. Mianowicie postanowionem zostało, że należy uzupełnić sieć istniejących w kraju lokalnych instytucji kredytowych, zakładając nowe w okolicach, gdzie takich instytucji brakuje, a zarazem dostarczyć tym instytucjom środków pieniężnych do rozwinięcia akcyi w kierunku udzielania włościanom taniego kredytu.

W ten sposób sprawa ta wyszła nareszcie ze sfery dyskusji i wstąpiła w stadium praktycznego urzeczywistnienia.

Nie poprzestał bowiem Wysoki Sejm na ponownem stwierdzeniu, że uznaje lokalne instytucje kredytowe jako najodpowiedniejsze organa do zaspokojenia potrzeb kredytowych włościan, ale polecając Wydziałowi krajowemu, aby skłonił Reprezentacye powiatowe do zakładania takich instytucji, wyznaczył zarazem Wysoki Sejm, za przykładem innych krajów, na koszt organizacji sumę 10.000 zł.

Także co do kwestyi dostarczenia obfitszych środków pieniężnych instytucjom, które podejmą się ważnego zadania poprawy stosunków włościańskiego kredytu, zeszłoroczne uchwały sejmowe określiły dokładnie sposób załatwiania, wskazując dział komunalny w Banku krajowym jako źródło, z którego instytucje lokalne czerpać mają, i polecając Wydziałowi przedłożenie wniosków do odpowiednich zmian statutu bankowego.

Wydział krajowy zajął się gorliwie sprawą zakładania instytucji lokalnych, a sprawozdanie z 11. grudnia z. r. przedstawia osiągnięte już w tym kierunku rezultaty.

W ośmiu powiatach zainicjował Wydział krajowy założenie powiatowych kas oszczędności, w jednym zaś powiecie utworzenie Towarzystw zaliczkowych, oświadczając zarazem gotowość przyczynienia się do kosztów założenia.

Równocześnie odniósł się Wydział do Związku stowarzyszeń o poparcie usiłowań, podjętych celem utworzenia Towarzystw zaliczkowych w tym powiecie, w którym tę sprawę poruszono, t. j. w powiecie niskim.

Inicyatywa Wydziału krajowego odniosła skutek pożądany.

W powiecie niskim założono trzy Towarzystwa zaliczkowe: w Nisku, Rudniku i Ulanowie.

W powiecie zaleszczyckim postanowiła Rada powiatowa założyć kasę oszczędności; w powiecie buczackim postanowiono zawiązać powiatowe Towarzystwo zaliczkowe; w powiecie śniatyńskim uzyskano już zatwierdzenie statutu kasy oszczędności; w powiatach zaś bohorodzkańskim i staromiejskim potrzebują jeszcze uzupełnienia uchwały o założeniu kas oszczędności, powzięte przez Rady powiatowe.

Oprócz tego z inicjatywy własnej sześciu Rad powiatowych zapadły uchwały co do założenia kas oszczędności; dla powiatów gródeckiego i nowotarckiego zatwierdził już Wydział krajowy statuta powiatowych kas oszczędności, zaś co do powiatów: horodeńskiego, liskiego, pilźnieńskiego i tłumackiego zażądał jeszcze zmian statutów.

Wreszcie nadmienia Wydział krajowy o założeniu powiatowej kasy pożyczkowej w Rzeszowie i utworzeniu dwóch miejskich kas oszczędności w Sokalu i Dobromilu.

W ten sposób zatem znaczna ilość lokalnych instytucji powstała w roku ubiegłym, bądź to za inicjatywą Wydziału krajowego, bądź też za inicjatywą samych Reprezentacji powiatowych, a Wydział krajowy asygnował z funduszu, przez Wysoki Sejm dozwolonego, zasiłki na koszt założenia i pierwszego urządzenia, co oczywiście ułatwiało znacznie podjętą akcję.

Wyraża też Wydział krajowy nadzieję, że czynność ta w roku bieżącym postępować będzie dalej, a nawet z lepszym jeszcze skutkiem.

Komisya bankowa podziela tę nadzieję i nie wątpi, że Reprezentacje tych powiatów, gdzie niema jeszcze odpowiednich instytucji kredytowych, zechcą przecież ten brak zapłacić, zakładając bądź to Towarzystwa zaliczkowe, bądź też powiatowe kasy oszczędności, a idąc tak dalej doprowadzimy nareszcie do tego, że nie będzie już ani jednego powiatu, gdzie włościanin, potrzebujący kredytu, nie znalazłby instytucji, która udzieli mu pomocy pod warunkami dogodnymi.

Co do kwestyi zasilenia rzeczonych instytucji funduszami, wystarczającymi dla rozwinięcia szerszej działalności na polu włościańskiego kredytu, Wydział krajowy, w ślad powołanych uchwał sejmowych, proponuje rozszerzenie gwarancji kraju dla komunalnego działu Banku krajowego do wysokości 15 milionów złr. — Umożliwiłoby to Bankowi krajowemu akredytować wspomniane instytucje lokalne sumą 10 milionów złr., jeżeli dotyczące powiaty zechcą udzielić swojej gwarancji. Ze względu na niską stopę procentową obligacji komunalnych, wynoszącą $4\frac{1}{2}\%$, możliwem będzie z funduszków, z tego źródła uzyskanych, udzielać włościanom 6% amortyzacyjnych pożyczek.

Dotychczas gwarancja kraju rozciąga się na maksymalną sumę 5 milionów złr. obligacji komunalnych, z której już blisko 4 miliony emitowano.

Przedkładając wniosek do uchwały gwarancyjnej, Wydział krajowy, na podstawie wniosków Dyrekcyi Banku krajowego, przedstawia zarazem projekt odpowiednich zmian w statucie bankowym i rezolucyę do c. k. Rządu o przyznanie obligacjom komunalnym charakteru efektów pupilarnych.

Komisya bankowa wnioski te, będące wykonaniem sejmowych uchwał zeszlorzecznych, przedstawia Wysokiemu Sejmowi do przyjęcia w odmiennej nieco stylizacji.

Mianowicie uznaje Komisya rozszerzenie gwarancji kraju dla komunalnego działu do wysokości 15 milionów, względnie podwyższenie tej gwarancji o sumę 10 milionów, jako uzasadnione rzeczywistą potrzebą. Jeżeli bowiem pomoc kredytowa na tej

drodze ma przynieść istotną poprawę stosunków kredytowych ludności włościańskiej, to pomoc taka musi być obfita.

Proponowana zaś suma 10 milionów, rozdzielona stopniowo między lokalne instytucje kredytowe, z $4\frac{1}{2}\%$ oprocentowaniem, zwiększy rzeczywście zasoby, przeznaczone na udzielanie pożyczek włościańskich tak znacznie, że spodziewać się można widocznej poprawy stosunków, które dotychczas wiele jeszcze pozostawiają do życzenia.

Rezultaty dodatnie będą jednak wtedy tylko istotnie osiągnięte, jeżeli przede wszystkim Reprezentacye powiatowe wezną żywy udział w tej akcji, bądź to zakładając nowe instytucje lokalne, gdzie ich jeszcze brak, bądź też opiekując się rozwojem istniejących już instytucji i udzielając im potrzebnej gwarancji celem uzyskania $4\frac{1}{2}\%$ pożyczki w obligacyach komunalnych Banku krajowego.

Niezbędnem jest także życzliwe współdziałanie społeczeństwa, które niezawodnie zrozumie doniosłość rozpoczętej akcji dla polepszenia kredytowych stosunków włościan, mianowicie liczyć można z pewnością, zdaniem komisji, na energiczny udział w tej pracy wszystkich, którzy dotychczas zajmowali się kredytem włościańskim nie dla własnych korzyści, lecz w imię dobra powszechnego.

Spodziewać się zatem należy wydatnej pomocy w spełnieniu tego trudnego, lecz nader wdzięcznego zadania od związkowych Towarzystw zaliczkowych, tyle już zasłużonych na tem polu, a powstrzymywanych w rozwoju działalności brakiem takich funduszy, których użyty można w dziale kredytu włościańskiego bez obawy, że nagle wycofane zostaną.

Gdy według sprawozdania Wydziału krajowego przyszło do skutku porozumienie między Bankiem krajowym, a Związkiem stowarzyszeń tak co do udzielania Towarzystwom kredytu z zasobów, jakimi Bank teraz rozporządza, jak co do wykonywania kontroli nad działalnością Towarzystw, niewątpliwem jest, zdaniem komisji, że skoro wejdą w życie uchwały, które Komisya, zgodnie z Wydziałem krajowym, proponuje, Towarzystwa zaliczkowe będą korzystać z otwartego im nowego, a obfitego źródła kredytu i rozwiną u siebie dział kredytu włościańskiego w sposób korzystny dla ludności wiejskiej, a tem samem i dla ogólnego dobrobytu.

Komisya bankowa wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z 11. grudnia 1896. w przedmiocie organizacji kredytu włościańskiego, przyjmuje Sejm do wiadomości.

II Co do gwarancji dla obligacji komunalnych Banku krajowego powezmie Wysoki Sejm następującą

U c h w a ł ę:

Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wypływających z wydania obligacji komunalnych pierwszej i następnej emisji, aż do dalszej wysokości dziesięciu milionów złotych w. a. imiennej wartości, czyli razem z dotychczas przyjętą gwarancją, do wysokości piętnastu milionów złotych w. a. imiennej wartości, w ten sposób, iż regularną opłatę procentów i spłatę kapitału posiadaczom obligacji komunalnych poręcza w pierwszym rządzie specjalny fundusz, utworzony dla obligacji komunalnych, następnie Bank krajowy całym swoim majątkiem, a dopiero o ileby wyżej wymienione fundusze nie pokrywały zobowiązań, wynikłych z wydania obligacji komunalnych, wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju.

III. 1) Sejm uchyła postanowienia §. 3. lit. B. statutu Banku krajowego w osnowie obecnie obowiązującej i uchwała w miejsce rzezonego ustępu następujące postanowienia:

§. 3. B) Oddział komunalny obejmuje udzielanie pożyczek, splacalnych ratami, gminom i powiatom tudzież Towarzystwom zaliczkowym, utworzonym na podstawie ustawy z d. 9. kwietnia 1873. Nr. 70. Dz. pr. p. i kasom oszczędności powiatowym lub gminnym, wszystkim tym instytucyom za poręczeniem gmin względnie powiatów. Pożyczki te udzielane będą w obligacjach komunalnych, wydawanych do wysokości udzielanych pożyczek. Wszystkie obligacye komunalne wszelkich emisji, będące równocześnie w obiegu, nie mogą łącznie przekraczać kwoty piętnastu milionów zł. w. a. imiennej wartości.

Do emisji obligacyi komunalnych ponad ogólną sumę piętnastu milionów zł. w. a. imiennej wartości potrzebnem jest zezwolenie c. k. Rządu.

Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wypływających z wydania obligacyi komunalnych pierwszej i następnej emisji, aż do łącznej wysokości piętnastu milionów zł. w. a. imiennej wartości, w ten sposób, iż regularną opłatę procentów i spłatę kapitału posiadaczom obligacyi komunalnych poręcza w pierwszym rzędzie specjalny fundusz, utworzony dla obligacyi komunalnych, następnie Bank krajowy całym swoim majątkiem, a dopiero o ileby wyżej wymienione fundusze nie pokrywały zobowiązań, wynikłych z wydania obligacyi komunalnych, wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju.

2) Sejm uchyła postanowienia §. 36. statutu Banku w dotychczasowej osnowie i uchwała ten §. 36. w treści następującej:

§. 36. Bank udzielać będzie pożyczki w obligacjach komunalnych:

A) Gminom i powiatom:

a) na spłatę lub ułatwienie spłaty wysoko oprocentowanych długów powiatów, gmin i członków gminy;

b) na inwestycje i przedsiębiorstwa produkcyjne oraz na zakładanie lub zasila-
nie powiatowych zakładów pożyczkowych;

c) na cele użyteczności publicznej, nie wchodzące w zakres bieżącej gospodarki gminnej.

B) Towarzystwom zaliczkowym, utworzonym na podstawie ustawy z 9. kwietnia 1873. Nr. 70. Dz. pr. p. i kasom oszczędności powiatowym lub gminnym, wszystkim tym instytucyom za poręczeniem gmin względnie powiatów, celem dostarczenia obrotowego funduszu, szczególnie dla udzielania pożyczek na realności włościańskie, pod warunkami, odpowiadającymi potrzebom włościańskiego kredytu.

Przyznanie pożyczki w obligacjach komunalnych nastąpić może tylko za uchwałą Rady nadzorczej Banku krajowego, powziętą na wniosek Dyrekcyi, a zatwierdzoną przez Wydział krajowy.

Udzielanie pożyczek komunalnych lub przyjmowanie poręki gmin wiejskich lub miejskich, nieposiadających osobnych statutów, zależne jest od uchwały Rady powiatowej, uznającej istotną potrzebę zaciągnięcia pożyczki na jeden z celów, powyżej wymienionych, lub potrzebę poręczenia za taką pożyczką.

O każdej pożyczce komunalnej, kwotę 100.000 zł. w. a. przenoszącej tudzież o każdej pożyczce komunalnej, udzielonej gminie lub powiatowi, przedtem już jakąś zaliczką lub pożyczką obciążonym, Wydział krajowy składać będzie Sejmowi szczegółowe sprawozdanie na najbliższej sesji sejmowej.

3) Sejm uchyla postanowienia §. 109. ust. B. statutu Banku krajowego w osnowie obecnie obowiązującej i uchwała następujące postanowienia jako §. 109. lit. B.:

§. 109. B) **W dziale komunalnym:**

2) przyznawanie na wnioski Dyrekcji pożyczek komunalnych (§. 36.) i potwierdzanie na obligacjach komunalnych, że zostały wydane na podstawie pożyczki, udzielonej gminie, powiatowi, względnie Towarzystwu zaliczkowemu, Kasie oszczędności powiatowej lub gminnej, za poręczeniem gminy lub powiatu (§. 47. lit. g.).

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby dla obligacji komunalnych Banku krajowego emisji III. i następnych wyjednał w drodze ustawy prawo używania ich na lokację kapitałów, należących do fundacji i zakładów, pod kontrolą publiczną zostających, nie mniej też funduszy publicznych i depozytowych, oraz prawo używania tychże obligacji na kaucyje służbowe i kontraktowe i wojskowe kaucyje małżeńskie.

Lwów, dnia 9. lutego 1897.

Przewodniczący:

Stanisław Polanowski w. r.

Sprawozdawca:

Skalkowski w. r.

